

DZĪVES
PIEREDZE

(zināšanas,
attieksmes,
prasmes)

DZĪVEI

(izziņai,
apdomai,
rīcībai)

Latvijas Universitāte

Emer.prof., Dr.fiz.

A N D R I S B R O K S

Tālrunis: 26 567 120 (mob)

E-pasts : andris.broks@lu.lv

Blogs: <http://blogi.lu.lv/broks/>

Latvijas Universitāte studiju kurss

ZINĀTNISKĀS DARBĪBAS SISTEMOLOĢIJA (izglītības vadības zinātniskā pētniecība)

<http://blogi.lu.lv/broks/2010/03/14/izglitibas-sistemologija/>

1.daļa Zinātniskās darbības filozofiskie un psiholoģiskie pamati (LIELĀS DOMAS : pasaule, cilvēks, dzīve)

Ievērojot doktorantūras studiju līmeni, kas ir secīgs turpinājums studijām bakalaura un maģistra līmeņos, dotā kursa IEVADĀ tika sistēmiski aplūkoti galvenie pamatjēdzieni bez detalizētiem to skaidrojumiem, kas visiem pieejami maģistrantūras kursa “Izglītības sistemoloģija” studiju materiālos.

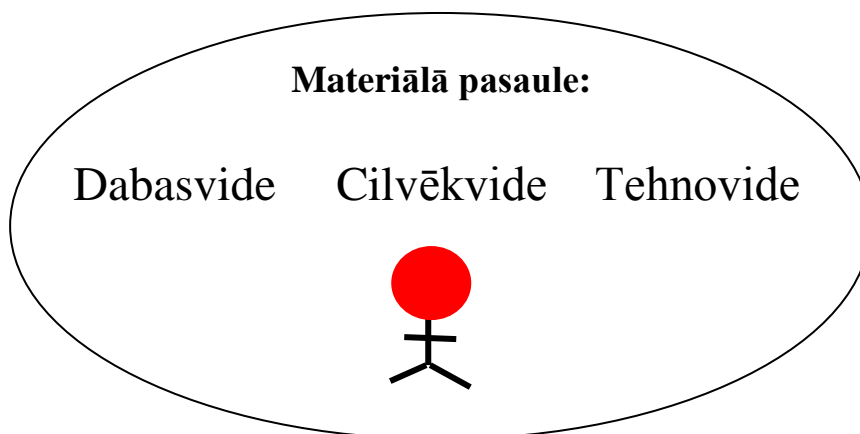
Ievadā aplūkoto pamatjēdzienu heksagons

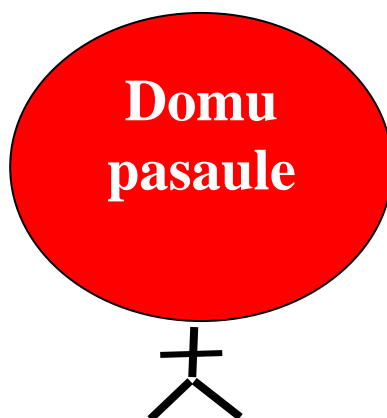
Taču, veicot zinātnisko pētniecību izglītības vadības jomā, ir lietderīgi vēlreiz īpaši pievērst uzmanību izglītības kā dzīves pieredzes dzīvei atslēgas vārdam – terminam “**DZĪVE**” tā filozofiskajā un psiholoģiskajā skatījumā.

Padomāsim Lielas Domas saistībā ar diviem fundamentāliem aksiomātiskiem jēdzieniem **“Pasaule”** un **“Cilvēks”**, kurus savstarpējā kopsaistībā, tātad sistēmiski, varam raksturot divos aspektos : *Cilvēks pasaulē* un *Pasaule cilvēkā*. Šādā sistēmiskā jeb veselā un daļu attiecību skatījumā un redzējumā varam ieviest trešo jēdzienu **“DZĪVE”** – proti, cilvēks dzīvo materiālajā jeb sajūtamajā pasaulē, to atbilstoši atveidojot savā garīgajā pasaulē.

Cilvēks pasaulē – dzīvo savā dzīvesvidē

Pasaule cilvēkā – domu pasaule galvas smadzenēs

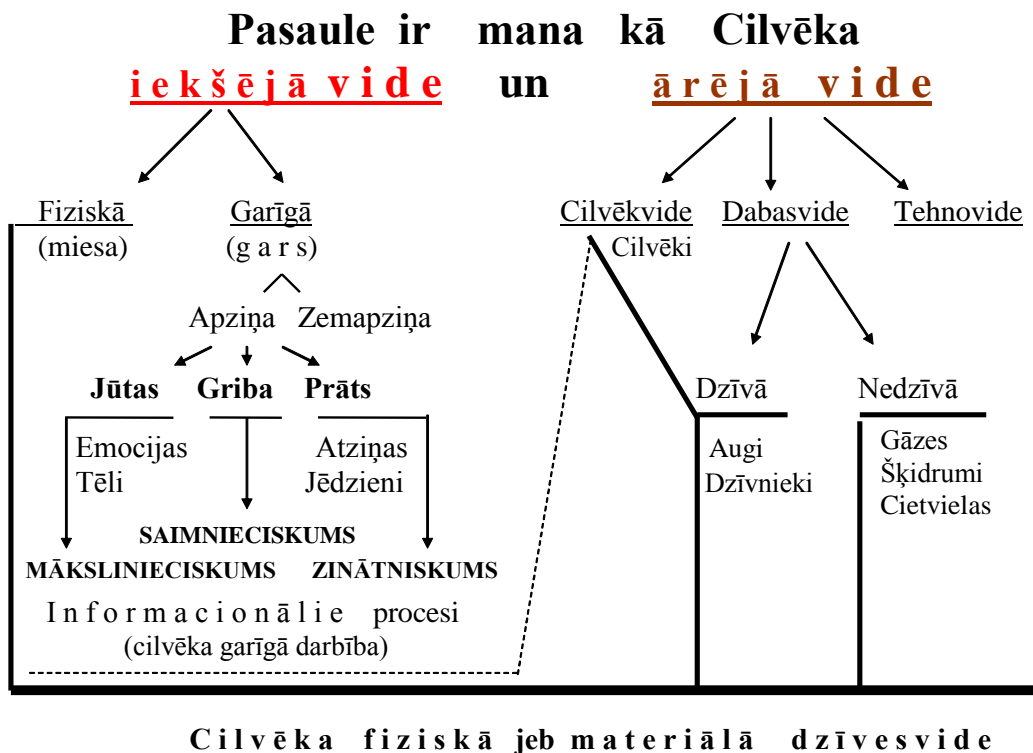
Citiem vārdiem, **PASAULE** ir daudzveidīgu parādību kopums, kurā ikviens **CILVĒKS** ir viena no šīm kopsaistībā pastāvošajām pasaules parādībām. Cilvēks ir pasaules daļa un tas īsi un skaidri raksturo cilvēku pasaulē.

Materiālā jeb sajūtamā **Pasaule cilvēkā** atveidojas sistēmiski kā daudzveidīgu parādību (mainīgu ķermeņu jeb lietu un ar tām notiekošo procesu) kopums jeb domu sistēma, kuras viena no sastāvdaļām ir Cilvēks. Līdz ar to **Cilvēks pasaulē** ir pasaules daļa - garīga dzīva būtne, kura šajā pasaulē dzīvo.

Kas tā tāda un kāpēc cilvēkam a p z i ņ a ?

A p z i ņ a ir cilvēka garīguma jeb viņa gara jeb garīgās dzīves īstenojums apziņas līmenī un ir uzlūkojama kā cilvēka jūtu, gribas un prāta kopums. *Apziņa nodrošina* ikvienas apzinātas cilvēkdarbības, kā arī cilvēka apzinātās dzīves *vadību* kopumā. Apziņa ir informacionāla parādība, tās materiālais nesējs ir cilvēka nervu sistēma (smadzenes, nervi un jutekļi – acis, ausis, āda saskarsmei ar cilvēka ārējo dzīvesvidi). Sajūtas jeb jutekliskums ir visa apzinātā pamats, cilvēka garīgās darbības - viņa nervu sistēmā īstenojošos informacionālo procesu sākotne. Apziņa operē ar noteikti apzīmētām jeb kodētām sajūtām, kas noformētas kā noteikti tēli un jēdzieni atbilstošās zīmju sistēmās jeb valodās.

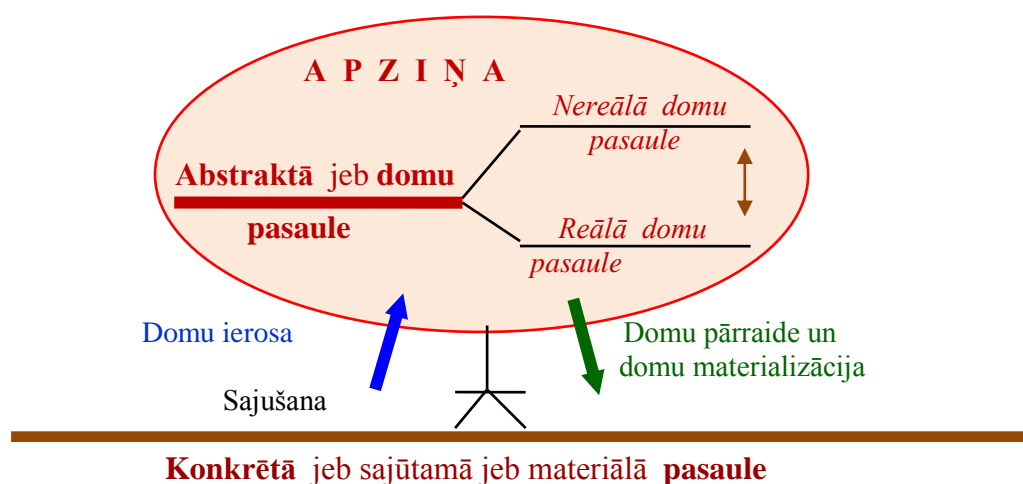
A p z i ņ a darbībā ir domāšana - informācijas procesēšana (informācijas ieguve, apstrāde, izmantošana). Vēlreiz uzsvērsim – **cilvēki raksturojas ar īpašas – vārdiskās valodas lietošanu**, līdztekus saglabājot arī citas, dzīvniekiem raksturīgās saziņas valodas.

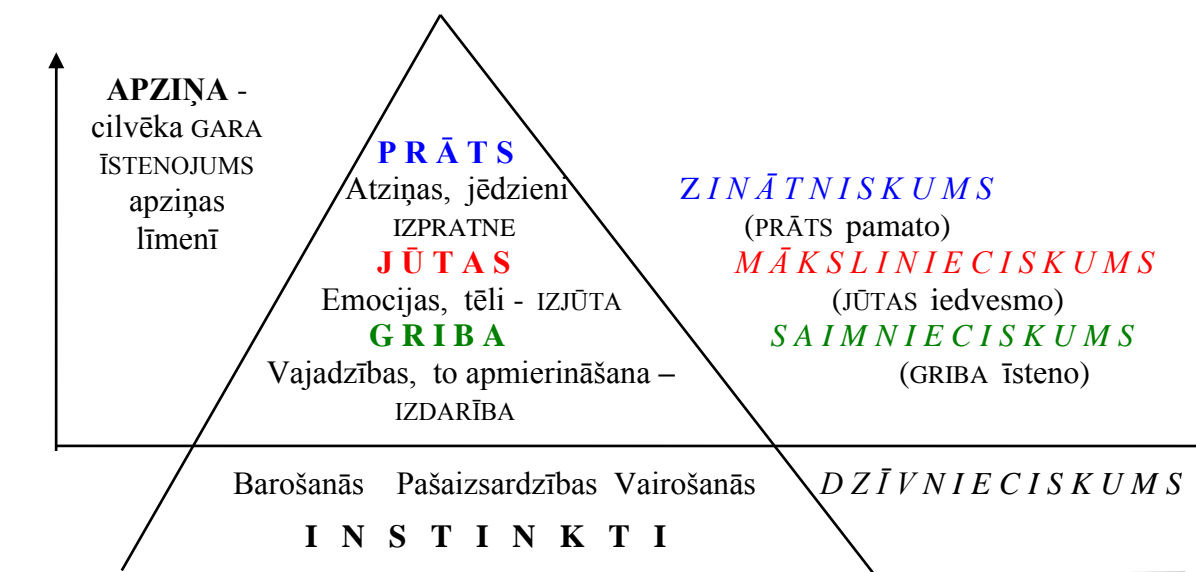
Pasaule – tas esmu es un mana ārējā vide

PASAULE CILVĒKĀ : pasaules atveids cilvēka apziņā

- * **k o n k r ē t ā** jeb sajūtamā, **materiālā p a s a u l e** - visa apzinātā pamats;
- * **a b s t r a k t ā** jeb **domu p a s a u l e** - konkrētās pasaules atveids cilvēka apziņā;
- * **reālā abstraktā pasaule** - objektīvā realitāte jeb īstenība **cilvēka apziņā**, kuru sastāda cilvēku dzīvs praksē materializējamās domas - virtuālā realitāte datortīklos;
- * **nereālā abstraktā pasaule** - iedomātā, ideālā pasaule **cilvēka apziņā**, kuru sastāda praksē cilvēku dzīvs praksē nematerializējamās domas;. virtuālā nerealitāte datortīklos;

Saprātīgais cilvēks : griba - jūtas - prāts virs instinktiem

Cilvēks dzīvo miesas un gara dzīvi to kopsaistībā

DZĪVE – daudzveidīgu cilvēkdarbību kopums

Cilvēka dzīve kā vienota miesas un gara dzīve - nemitīgs dzīves vajadzību apmierināšanas process. Apzināta cilvēkdarbība – mērķtiecīga noteiktas dzīves vajadzības apmierināšana

CILVĒKDARBĪBA kā veselums – dzīves fraktālis

VAJADZĪBAS : garīgās un materiālās

- LĪDZEKĻI :
- finansu līdzekļi (nauda)
 - materiālie līdzekļi (manta)
 - informācija
 - cilvēks Pats (garīgais spēks, enerģija un fiziskais spēks, enerģija)
 - laiks

**Ikvienu cilvēkdarbība –
fizisko jeb materiālo un garīgo jeb ideālo procesu
sistēmiska jeb kopsaistīta un atbilstoši sakārtota īstenošanās.**

Dialektika – pretmetu savstarpēji papildinošā vienotība, in – jaņ kopsaistībā

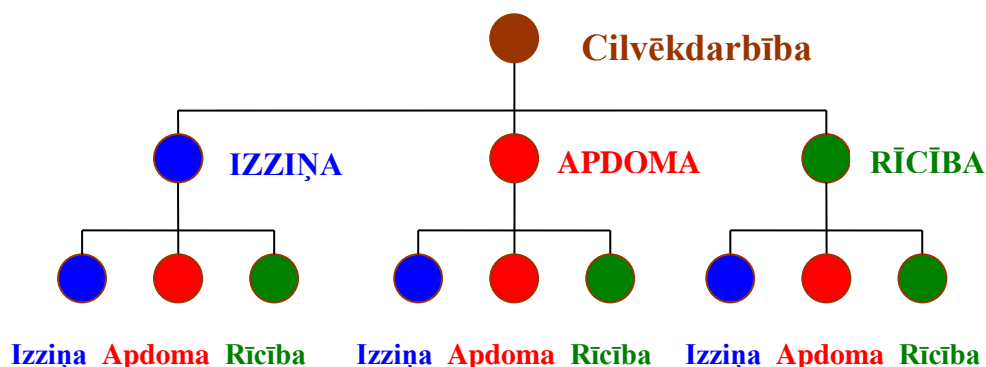
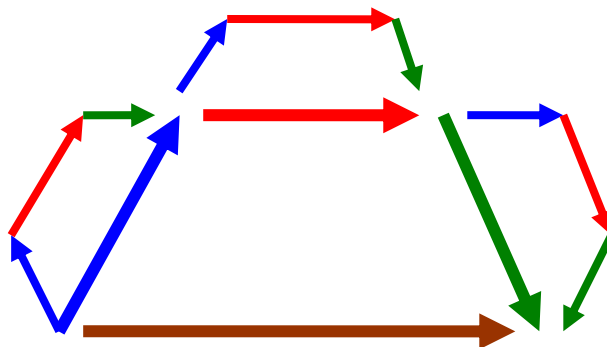

CILVĒKDARBĪBA kā sistēma - kopsaistītu daļu veidots veselums

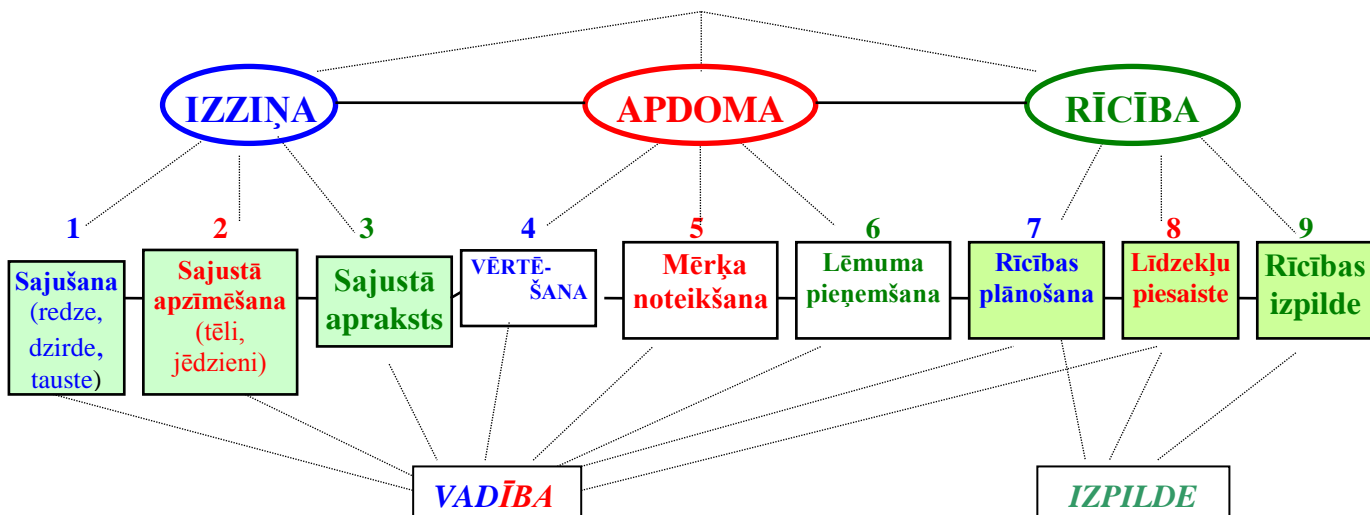
Cilvēkdarbību hierarhijas uzskatāms raksturojums

(cilvēkdarbību divlīmeņu vertikālās struktūras vizualizācija :
 ikviena darbība un ikviena tās daļa veidojas kā dzīves fraktālis
 “**izziņa-apdoma-rīcība**”)

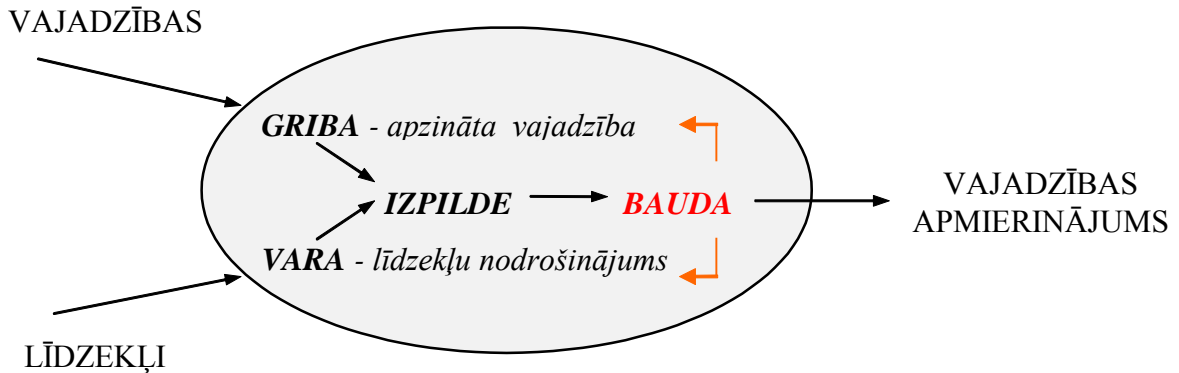

DZĪVE - daudzveidīgu cilvēkdarbību kopums

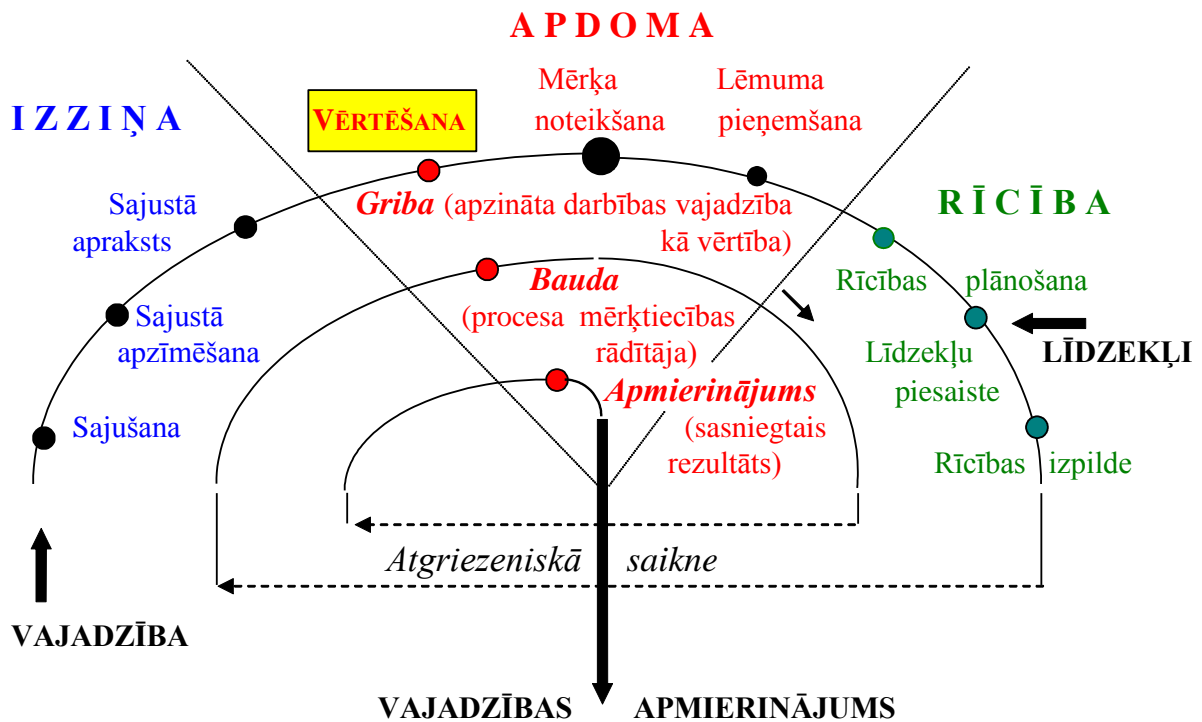
CILVĒKDARBĪBA – DZĪVES FRAKTĀLIS

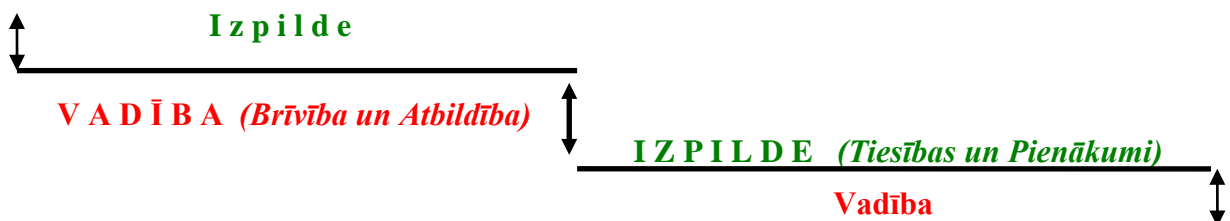
Bauda – atgriezeniskā saikne cilvēkdarbību vadībā

Mērķtiecīgu cilvēkdarbību vadības process (trīs vērtēšanas mērķtiecīgas rīcības apdomā)

Cilvēkdarbību vadības un izpildes attiecību hierarhija

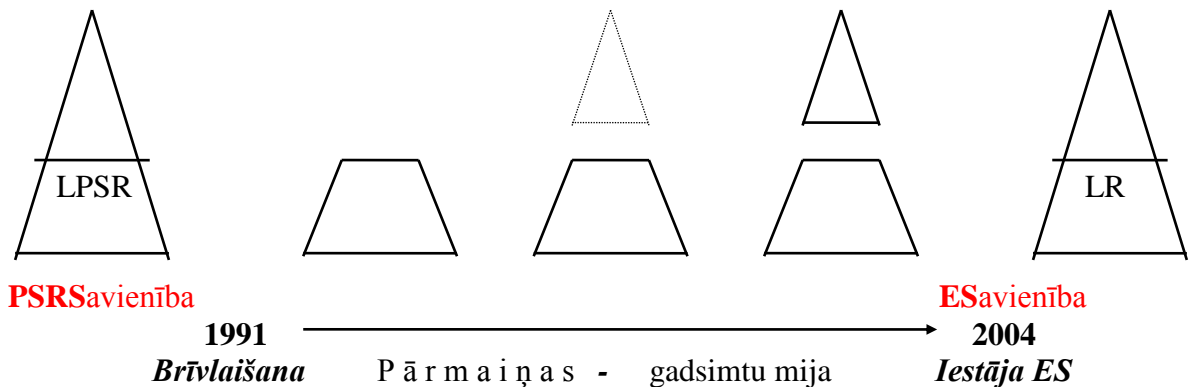

SABIEDRĪBAS dzīve

Sabiedrības dzīve mainība visapkārt mums un mēs mainībā (mūžības likums)

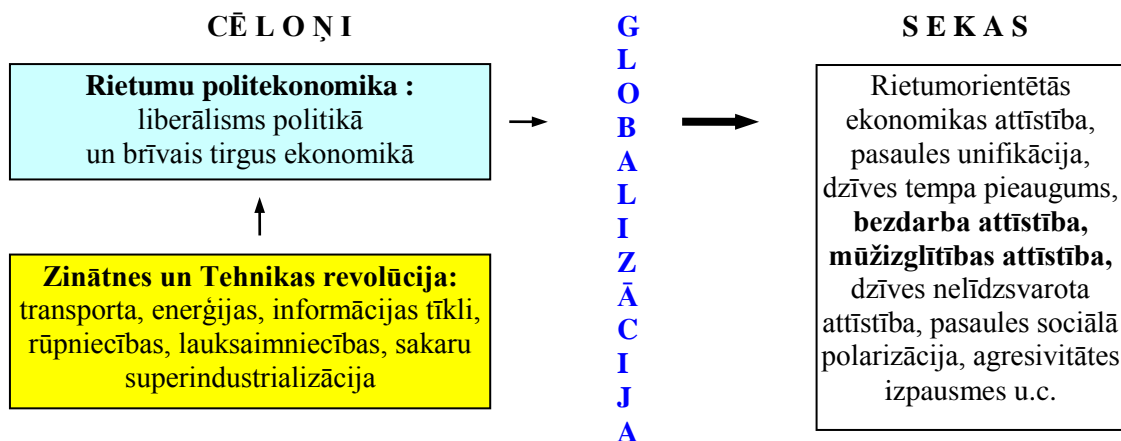
Noslēdzies 20. gadsimts, viens no sarežģītākajiem gadsimtiem Pasaulē, Eiropā, Latvijā. Līdz ar 21.gs. sākumu mūsu dzīve ieiet jaunā fāzē - *notiek visaptveroša DZĪVES GLOBALIZĀCIJA.*

Visapkārt ārkārtīgi *strauji ienākas ZINĀTNES UN TEHNIKAS PROGRESA AUGĻI.* Gan globālā, gan lokālā mērogā jūtami *aug mūsu dzīves daudzveidība un temps - DZĪVES SAREŽĢĪTĪBA.*

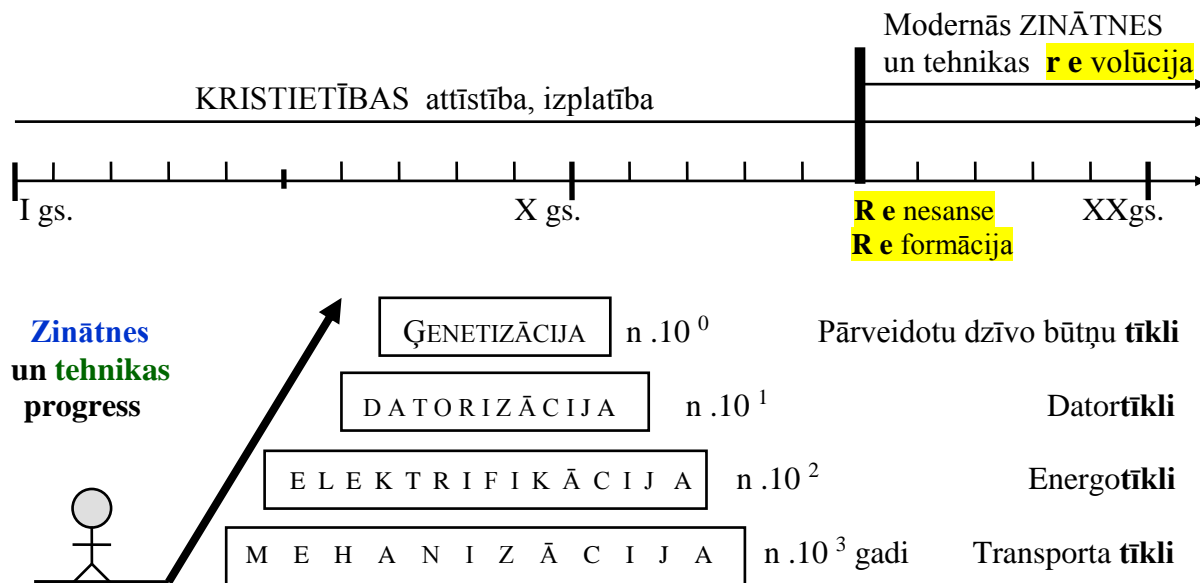

Noslēdzies gadsimts, kurā Latvija trīs reizes pārdzīvoja austrumu-rietumu dzīvesveida orientācijas maiņas. Krasi mainoties situācijai pasaulē un atgūstot valstisko neatkarību, tagad vienmēr un visur *atkal ir jādomā pašiem ar savu galvu*, un tas nav viegli. Taču laiks dziedē - pamazām noskaidrojas prāts, noplok pārlieku sabangotās jūtas un sava atjaunotā galva atgriežas pie sava pamata. Mūsu dzīves tālākattīstībai īpaši nozīmīga kļūst galvas un pamatnes vienotība.

Globalizācijas parādība cēloņseku skatījumā

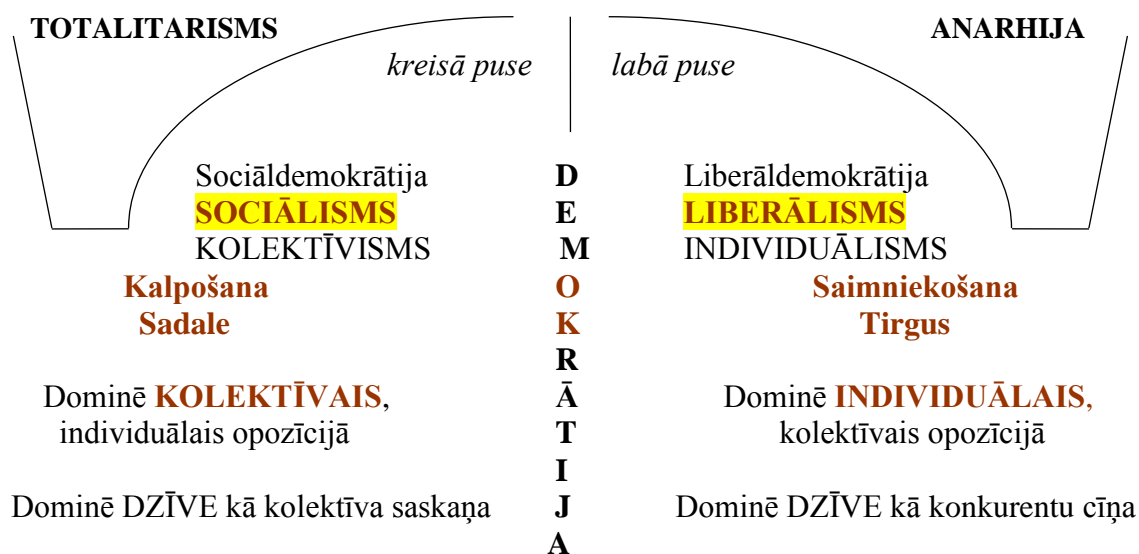
Mūsdienu Rietumu kopienas kultūras un civilizācijas attīstība

Zinātnes straujā progressa un tā rezultātu plašās izmantošanas rezultātā cilvēces dzīvesvide kļūst arvien mākslīgāka jeb tehniskāka, kamēr dabasvide jau prasa īpašu aprūpi un aizsardzību pret cilvēku saimnieciskajām darbībām. **Strauji veidojas mākslīgajai dzīvesvidei jeb tehnovidei atbilstošs tehnocilvēks.**

Individuālais un kolektīvais cilvēku dzīvē.

Sabiedrības, personas dzīves ceļa

Kādu kam izglītību kādai dzīvei – tāds ir mūsdienu izglītības zinātnisko pētījumu jautājums !